

Mütevazı Bir Öneri A(Modest Proposal) Jonathan Swift

Kara Mizah Antolojisi, Hazırlayan: Enis Batur, Hil Yayın, 1987

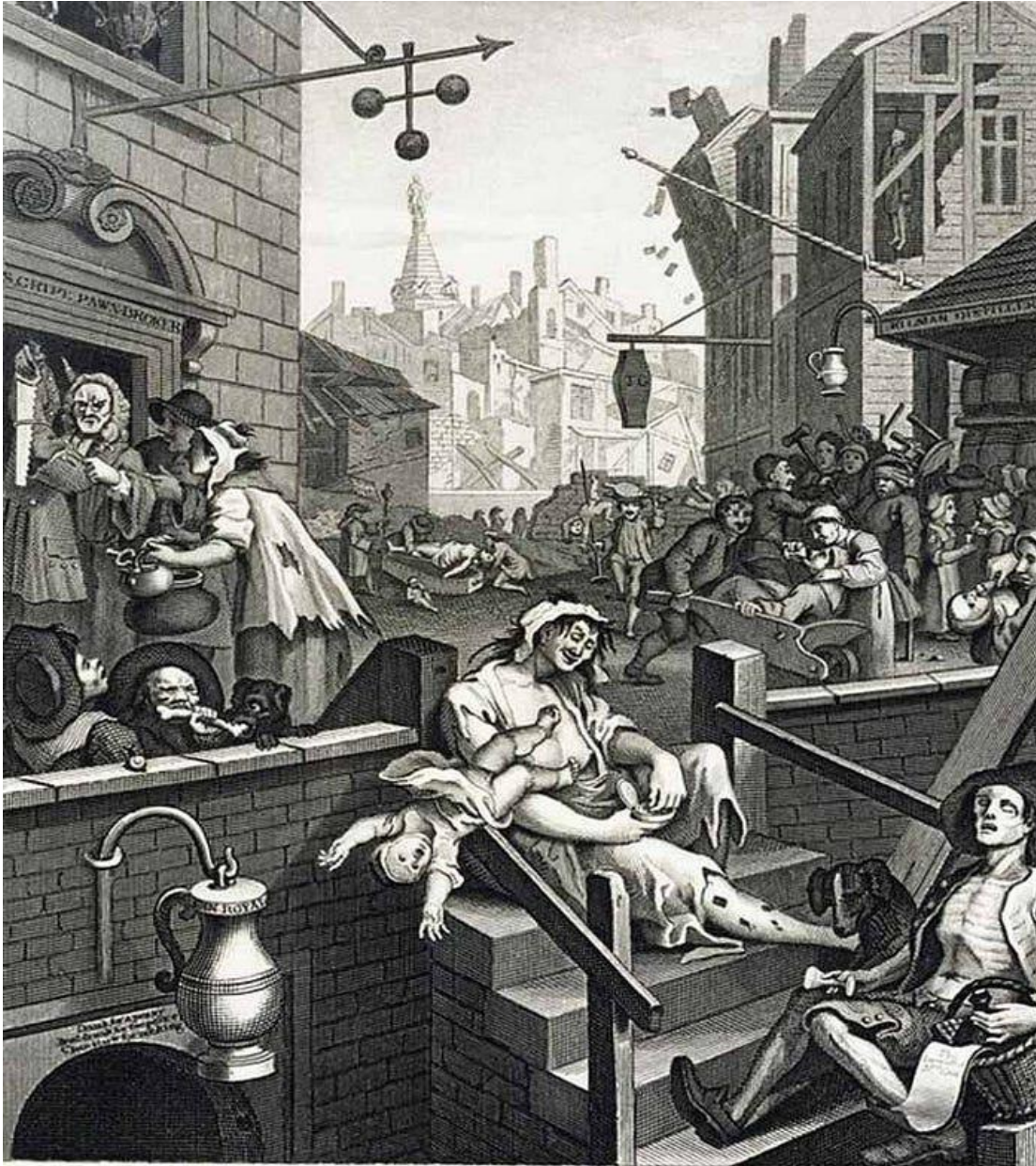
Murat K. GİRĞİN, Aug 26, 2020

İRLANDA'DAKİ YOKSULLARIN ÇOCUKLARININ, AİLELERİNE VE ÜLKELERİNE YÜK OLMALARINI ÖNLEMEK VE ONLARI TOPLUMA YARARLI KILMAK ÜZERE, MÜTEVAZİ BİR ÖNERİ.

Bu koca kentin sokaklarında yürüyen veya taşrada geziye çıkmış herkes için; sokaklara, caddelere, evlerin kapılarına dolmuş dilenci kadınlar ve peşlerinde, yukardan aşağı paçavralar içinde, yoldan geçen herkesi bir sadaka için rahatsız eden üç, dört, ya da altı çocuk, bir hüznün kaynağıdır. Bu anneler, şerefli bir şekilde çalışarak hayatlarını kazanmak yerine, tüm zamanlarını, zavallı çocuklarının geçimini sağlamak için, dilenerek dolaşmaya adanmış durumda kalmakta; çocuklar da büyüdükleri zaman ya işsizlikten hırsız olmakta, ya da sevgili anavatanlarından ayrılarak, İspanya'da "Pretender"ın saflarında savaşmaya gitmekte, ya da Barbados'larda işgüçlerini satmaktadırlar.

Annelerinin ve zaman zaman da babalarının kollarında, sırtında ya da peşinde dolaşan bu inanılmaz çocuk bolluğunun; krallığın bugünkü üzücü durumuna yeni yaralar eklediği konusunda, herkesin aynı düşüncede olduğuna inanıyorum. Ve bunun içindir ki, bu çocukları, ortak yaşamın akıllı ve yararlı üyeleri haline getirecek, kolay, ucuz ve adil bir yöntemi bulabilecek kişinin, ülkenin kurtarıcısı olarak, toplum tarafından heykelinin dahi dikilmesine hak kazanacağını sanıyorum.

Kendi hesabıma, bu önemli konu üzerinde uzun yıllar düşündükten ve diğer planlamacıların önerilerini iyice tarttıktan sonra, onların, hesaplarında ne kadar yanıldıklarını gördüm. Doğru tabii, ana karnından yeni çıkmış bir çocuk bütün bir yıl boyunca sadece ana sütü ile beslenebilir ve yanısıra gerekebilecek besin de, annesinin kazanabileceği veya yasal dilencilik mesleği ile kaldırabileceği iki şilinden daha fazla tutmaz; ama işte ben de çocukların tam bu birinci yaşı için öyle bir öneri getiriyorum ki, çocuklar artık anne babalarına ve cemaate yük olup, ömür boyu yiyecek ve giyecek istemek yerine, tersini yapıp, binlerce insanın yiyimine ve biraz da giyimine katkıda bulunabilsinler.

Planımın bir büyük yararı daha var, o da isteyerek düşük yapan ve piçlerini öldüren kadınların korkunç davranışını önlemesidir. Heyhat, aramızda, utançtan değil ama masraftan kaçmak için, zavallı günahsız bebekleri kurban edenler ne kadar da çok. Bu da en vahşi ve canavar insan için dahi acıma ve ağlama nedenidir.

Krallığımızın nüfusunun 1,5 milyon olduğu söylenir; bu sayıdan ortalama, kadınları doğurgan olan, ikiyüzbin çift çıkar; bu iki yüzbinden, çocuklarına bakabilen krallığın bugünkü sıkıntılı durumunda o kadar çok olduğunu sanmamakla birlikte otuzbin çift çıkarsak, geriye yüzyetmişbin doğurgan çift kalır. Bundan da düşük yapan ve çocukları ilk bir yıl içinde kaza ya da hastalık nedeniyle ölen ellibin kadını çıkaralım. Demek ki yoksul ailelere her yıl yüzyirmibin çocuk doğmaktadır. Sorun olan da bu çocukların

nasıl besleneceği ve yetiştirileceğidir. Fakat belirtmiş olduğum gibi, önerilen hiç bir yöntem, bugünkü koşullarda bu sorunu halledemez. Çünkü söz konusu çocuklar ne el sanatçılarında ne de tarımda çalışabilirler, taşrada ise ne ekim ne de inşaat yapılmaktadır. Çok özel yetenekleri de olmadıkça, çocuklar, altı yaşından önce hırsızlık yaparak geçimlerini sağlayamamaktadırlar. İtiraf etmeliyim ki, mesleğin inceliklerini altı yaşından önce öğrenmekle birlikte, bu süre içerisinde, kendilerine çırak göz ile bakılmaktadır. Bu bilgiyi de hırsızlık sanatının hızlıları ile ünlü Cavan bölgesinden, önemli bir beyefendiden almış bulunuyorum. Söylediğine göre, hırsızlıkta, bir iki durum dışında Cavan'da bile, altı yaşından küçükleri pek görmemiş.

Tüccarlarımız da oniki yaşından küçük bir kız veya oğlan çocuğunun satılacak mal olmadığı konusunda beni ikna ettiler. Oniki yaşına geldiklerinde bile, borsada, üç, en fazla üç buçuk pound ediyorlarmış ki, bu miktar da ne anne babaların ne de krallığın işine yarar, çünkü onlara harcanan yiyecek ve paçavralarının değeri bile bunun en az dört katıdır.

İşte bu yüzden de şimdi, en ufak bir itiraza uğramayacağını umduğum naçiz düşüncelerin sunabilirim.

Londra'da tanıdığım çok bilgili bir Amerikalı, bana, bir yaşında sağlıklı, iyi beslenmiş bir çocuğun; buğulama, kızartma, fırınlama veya haşlama olarak, çok lezzetli, besleyici, yüksek değerde bir besin olduğunu söyledi. Yahnisinin de aynı lezzette olacağından eminim.

Şu hâlde, hesaplamış bulunduğum yüzyirmibin çocuktan yirmibini, doğurganlık için bir kenara ayrılmalı, yirmibinin dörttebiri de oğlanlar olmalıdır. Bu dörttebir, koyun, inek ve domuzlarımız için öngördüğümüz sayıdan bile fazladır. Söz konusu çocukların, bizim vahşi insanlarımızın pek takmadıkları evlilik kurumunun meyvaları olmadıklarını düşünürsek, bir erkek dört dişiye hizmet etmeye yeter. Geriye kalan yüzbin tane bir yaşına gelmiş çocuk ta, zengin sofralar için etlenmek ve şişmanlamak üzere, son aylarda annelerinden bol bol süt emmeli, zamanı geldiğinde de krallığın kaliteli ve zengin insanlarına satılmalıdırlar. Arkadaşlar arası bir eğlence için, bir çocuktan iki tabak et çıkar; ailece yenen yemeklerde de göğüs ya da buttan dörtte biri yeterli olur, tuzlanıp biberlendikten sonra da dört gün bekletilirse, haşlamasının tadına doyulmaz, özellikle kışın.

Bir çocuğun doğduğunda oniki pound çektiğini, bir yıl iyi bakılırsa da ağırlığının yirmisekiz pound'a çıktığını biliyoruz.

Böylece de sanıyorum ki, bu besin maddesini özellikle toprak sahipleri pek beğeneceklerdir, çünkü zaten anne babaların büyük bir kısmını yalayıp yuttuklarına göre, çocuklar da onların hakkıdır.

Çocuk eti, aslında yıl boyunca turfanda olacak, ama asıl mart ayı civarında daha bollaşacaktır. Ciddi bir yazar da olan, ünlü bir Fransız hekiminin dediğine bakılırsa, balığın kuvvetli bir besin olmasından dolayı, Katolik ülkelerde, orucu izleyen dokuz ay sonrasında doğum diğer bütün mevsimlerdekinden daha fazladır. Bu krallıkta da pazarıcı bebeklerin diğerlerinden en az üç kere daha fazla olduğunu düşünürsek, orucu izleyen bir yıl içinde, pazarlar her zamankinden daha fazla dolacak, bu durum da aramızdaki papacıların sayısını azaltacağından, ek bir yarar daha sağlayacaktır.

Bir dilenci çocuğunun beslenme masrafını hesaplamış, (buna aslında yarıcıların, işçiler ve çiftçilerin beşte dördünün çocuklarını da katabiliriz) ve, paçavraları dahil, yılda iki şiline geldiklerini bulmuştum. Hiç bir beyfendinin de özel bir dostu ya da ailesiyle yemek yerken, dört tabak nefis, besleyici et çıkarabilen şişman, besili bir çocuk gövdesine on şilin vermekten yakınmayacağına inanıyorum. Böylece de toprak sahipleri, iyi yürekli efendiler olmayı öğrenerek, kiracıları tarafından sevinecekler; anneler de sekiz şilin net kâr ederek, yeni çocuk üretimine hazırlanabileceklerdir.

Eli daha sıkı olanlar (itiraf etmeliyim ki zaman da bunu gerektiriyor) deriyi soyup, akıllıca işleyerek, hanımlara nefis eldivenler, kibar beylere de yazlık potinler çıkarabilirler.

Kentimiz Dublin'e gelince; en uygun kesimlerindeki mezbahalar bu işe ayrılırsa bu iş için, sıkıntısı çekileceğini sanmam. Fakat aslında çocukları canlı canlı satın alıp, domuz kızartırken yaptığımız gibi, boğazı kesildikten hemen sonra baharatlamayı daha çok salık veririm.

Çok değerli, ülkesine aşık, faziletine gerçekten çok saygı duyduğum bir kişi, planımı kusursuzlaştırmak için, bu konuda benimle zevkle tartışmış bulunuyor. Dediğine bakılırsa, krallıktaki beyler, geyikleri artık tüketmiş olduklarından, av eti istekleri, oniki yaşından küçük, ondört yaşından büyük olmayan genç delikanlılar ve genç kızlar tarafından karşılanabilir, nasılsa, bütün bölgelerimizde, her iki cinsten de bol sayıda insan şu sırada iş ve hizmet beklerken açlığa talim etmekte; eğer hayattaysalar aileleri, değilse, en yakın akrabaları tarafından satılmaktadırlar... Fakat bu kadar yakın bir dost ve böylesine büyük bir vatansevere gereken saygıyı duymakla birlikte, kendisiyle, tam anlamıyla aynı duygulan paylaştığımı da söyleyemem. Çünkü o Amerikalı arkadaşım, sık sık yinelenmiş deneyimine dayanarak; delikanlıların etinin lezzetli olmadığını, sürekli hareketlilik yüzünden, sert ve yağsız olduğunu da belirtmişti. Bizim okul çocukları da aynı durumda olduklarına göre, bunları şişmanlatmanın masrafına değmez. Dişilere gelince; bundan da toplumun zararlı çıkacağını alçak gönülle kabullenmek zorundayım çünkü onlar da büyüüp doğurgan çağa gelmektedirler; hem de bazı düşünceli kişilerin (çok haksız da olsa) böyle bir işlemi, zulüm olarak niteleyip, sansüre tâbi tutacaklarını düşünmek olanaksız da değildir. Kaldı ki, bende de buna benzer bir kaygı, pek çok yeni projeyi, iyi niyetli de olsalar, reddetmeme neden olmuştur. Fakat arkadaşımın da hakkını teslim etmeliyim, kendisi, bana, bu çözümün, Formoza'lı ünlü Psalmanazar tarafından bulunduğunu söyledi. Bundan yirmi yıl önce Londra'ya gelen Psalmanazar, bir konuşmada, arkadaşına; onun ülkesinde, celladın, öldürülen her genç insanın cesedini, tadımlık zevk için, yüksek mevkiden kişilere sattığını söylemiş. Hatta bir defasında, onbeş yaşında dolgun bir kız, imparatoru zehirleme girişiminde çarmıha gerildiğinde; bedeni, majestelerinin başbakanına ve sarayın diğer büyük mandarinlerine, darağacı parçaları ile beraber, dört yüz altından satılmış. Bu kentte de kuruşsuz oldukları halde, isimsiz olmayanlarla dışarı adımını atmayan; parasını asla ödemediği yabancılara malı tuvaletlerle tiyatrodan ve

toplantılarda boy gösteren bazı etine dolgun genç hanımlara aynı işlem uygulansa, krallığın daha kötü duruma düşmeyeceğinden kuşku yok.

Bir takım şaşkın insanlar, yoksul yaşlıların, hastaların veya sakatların durumu konusunda fazlasıyla tasalanmaktadırlar ve ben de ulusu, bu kadar üzücü bir yükten kurtarmak için, hangi yolun tutulması gerektiğini düşündüm. Aslında bu konuyu o kadar da acı verici bulmuyorum, çünkü bu insanların, her geçen gün, soğuk, açlık, pislik ve böceklenme yüzünden, kendilerinden açıkça beklenen hızla, çürüyüp öldüklerini de herkes biliyor. Genç emekçiler ise henüz daha umutlu durumdadırlar. Ama iş bulamamakla ve bu yüzden de açlıktan öylesine tasalanıp erimekte dirler ki, bir rastlantı sonucu işe de alınsalar, artık yapacak güçleri kalmamakla, böylece kendileri de, ülke de, başlarına gelecek daha büyük kötülüklerden kurtulmuş olmaktadır.

Fakat konudan epey uzaklaştım, şimdi tekrar geri döneyim. Yaptığım önerinin sağlayacağı yararlar pek çok, pek açık ve fazlasıyla önemlidirler.

Birincisi, bu öneri, gözlemlediğim gibi, ülkemizin temel doğurucuları olduklarından, her yıl etrafı doldurup taşıran, en tehlikeli düşmanlarımız, Papacıların sayısını önemli ölçüde azaltacaktır. Bu Papacıların da, bir alay iyi yürekli Protestan'ın, ülkede kalıp inançlarına rağmen bir piskoposlar kuruluna kazançlarının onda birini vermektense yurt dışına gitmelerinden yararlanıp, krallığı "Pretender"a yem diye sunduklarını biliyoruz.

İkincisi, yoksul çiftçilerin, yasal olarak el konabilecek, kendilerine ait değerli birşeyleri olacaktır. Böylece de, paranın ne olduğunu bilmedikleri ve ürünleri ile hayvanlarına çoktan el konduğu halde, kiralarını ödeyebileceklerdir.

Üçüncüsü, iki yaşında ve daha büyük yüzbin çocuğun parça başına yıllık gideri on şilinden daha az olmadığına göre, ülkenin stoku yılda ellibin pound artacaktır. Krallığın varlıklı, ağzının tadını bilen beyfendilerinin masasına eklenecek yeni bir yemeğin kârı da cabası. Ürün de bütünüyle bizim üretimimiz olduğuna göre, para dolaşımı kendi aramızda kalacaktır.

Dördüncüsü, sürekli doğuranlar, çocuklarının satışından elde edecekleri yıllık sekiz şilinlik kârın yanısıra, bir yaşından itibaren çocuklarına bakma masrafından da kurtulacaklardır.

Beşincisi, bu yiyecek, meyhanelerde büyük bir moda yaratacak, meyhaneciler; elbette eti en mükemmel şekilde tatlandırmak için, en iyi tarifleri bulmaya özen

göstereceklerdir. Böylece de iyi yemek ve becerikli bir aşçı üzerine derin bilgileri ile haklı olarak övünen, ince beyfendiler meyhanelerine sık sık geldikçe, konuklarına daha iyi hizmet vererek, fiyatları istedikleri gibi yükseltebileceklerdir.

Altıncısı, bu durum, bütün bilge ülkelerin ya ödüllendirerek teşvik ettikleri ya da kanunlar ve cezalarla zorunlu kıldıkları evlilik kurumunu canlandıracaktır. Zavallı bebeklerinin geleceğinin, toplum tarafından şu ya da bu şekilde düşünüldüğünden emin olan; her yıl masraf yerine kâr edeceğini bilen annelerin de çocuklarına sevgisini ve şefkatini arttıracaktır. Bizler de pazara kimin en şişman çocuğu getireceği konusunda, evli kadınlar arasında namuslu bir rekabeti izleyebileceğiz. Erkeklerle gelince; hamile dişi atlarına, ineklerine ve doğurmak üzere olan domuzlarına gösterdikleri nezaketi, karılarına da gösterecekler; düşük olur korkusuyla (şimdiki uygulamanın tersine), karılarını dövmekten ve tekmelemekten kaçınacaklardır.

Daha pek çok yarar sıralanabilir. Örneğin, kutulanmış et dışsatımımıza fazladan bir kaç bin parçanın eklenmesi; domuz etinin bollaşması; soframızdan eksik etmediğimiz jambonun yapımının iyileştirilmesi gibi. Halbuki ne kadar domuz kesersek keselim; hiçbir, tat ve şahanelikte, iyi beslenmiş, bir yaşındaki şişman bir çocuğun; bütünüyle kızartıldığında, lord valinin partisinde ya da herhangi bir toplu eğlencede önemli bolluk yaratan eti ile karşılaştırılmaz. Fakat kısa kesmeye dikkat ettiğim için, diğerlerini geçeyim.

Bu kentte bin ailenin, sürekli çocuk eti tüketicisi olacağını varsayarsak; diğerlerinin de özellikle düğünler ve vaftiz törenleri gibi, neşeli toplantılarda yiyeceklerini düşünürsek; Dublin'e, yılda yirmibin civarında gövde gider, krallığın diğer taraflarına da (oralarda herhalde daha ucuz olur) seksenbin tane kalır.

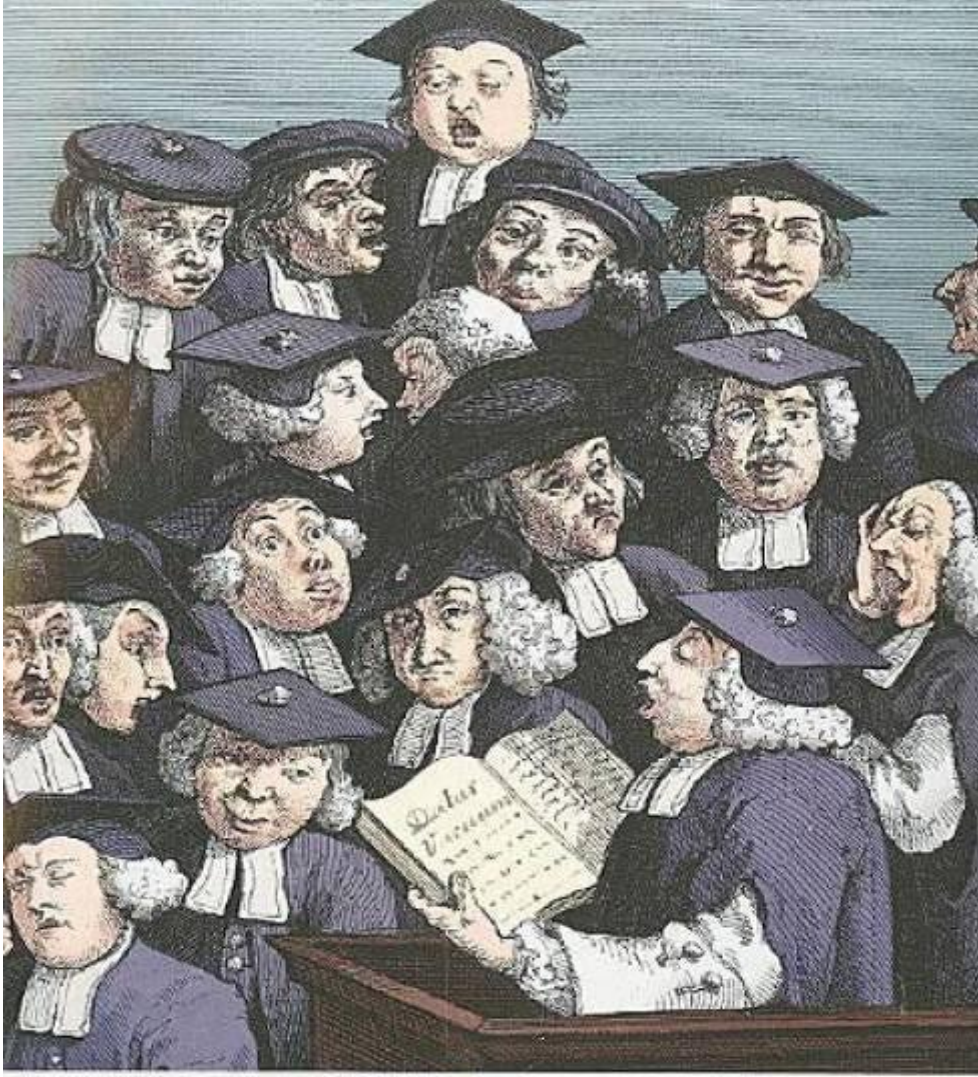
Bu öneriye, krallığın nüfusunu fazlasıyla azaltacağı düşüncesi dışında, herhangi bir şekilde karşı çıkılabileceğini sanmıyorum. Kaldı ki, bu da, öneride bulunmamın ağırlıklı nedenlerinden biriydi. Okuyucunun, bu tedaviyi, başka varolan veya varolabilecek bir ülke değil, sadece İrlanda krallığı için önerdiğimi anlamasını istiyorum. İşte bu yüzden de kimse bana başka önerilerden söz etmesin: ülkeyi terketmiş olanlardan bile pound başına beş şilin vergi almaktan; kendi üretimimiz ya da yapımız olmadıkça, hiçbir giyim ya da ev eşyası kullanmamaktan; lüks tüketimi arttıracak mal ve araçların kullanımını reddetmekten; kadınlarımızın, kibir, şişinme, işe yaramazlık ve oyunculuklarını tedavi edip, onlara bir damla tutumluluk, zekâ ve duygu aşılamaktan; Laponlar ve Topinamboosakinleri kadar bile olamadığımız halde, ülkemizi sevmeyi

öğrenmekten; nefretimize ve particiliğimize son vermekten; şehirleri düşerken birbirini boğazlayan Yahudiler gibi artık davranmamaktan; ülkemizi ve vicdanımızı yok yere satmamaya dikkat etmekten; toprak sahiplerine, kiracılarına biraz insafli davranmayı öğretmekten; tüccarlarımıza şimdi bir karar çıkıp sadece yerli malı almamız istense, bizi, fiyatta, ölçüde ve kalitede kazıklamak için hemen işbirliği edecek tüccarlarımıza; biraz namus, çalışkanlık ve beceri aşılamaktan, kimse söz etmesin.

Tekrarlıyorum işte, kimse bana; bir öneriyi istekle uygulamak için bir parça umutlu olmadan, bunlardan veya daha başkalarından söz etmesin.

Bana gelince; yıllardır, yararsız, boş ve gerçekten uzak fikirler sunup, tek bir başarı görmemenin acısıyla yorulduktan sonra; en sonunda bu bütünüyle yeni, sağlam, gerçek, ucuz ve sorunsuz öneriye sarıldım. Öneri, üstelik, tam anlamıyla bizim irademize bağlı olduğundan ve İngiltere'yi de incitmediğinden, tehlikesi de yoktur. Aslında söz konusu mal, uzun zaman tuzda kalmayı kaldıramayacak kadar narin olduğundan, dışsatıma uygun olmasa da bütün ulusumuzu tuzlamadan yiyip bitirmekten memnun olacak bir ülkenin adını da verebilirim.

Açıkçası, kendi önerime, bilge kişilerin yapacakları, aynı ölçüde masum, ucuz, kolay ve etkileyici önerileri reddedecek kadar sadık da değilim. Fakat benim planıma karşı çıkarak daha iyisini önerme yoluna gidecek yazar veya yazarların, daha önce şu iki noktayı olgunca düşüneceklerini umuyorum. Birincisi, bugünkü koşullarda, yüzbin işe yaramaz boğaz ve sırta nasıl yiyecek ve giyecek bulacaklarıdır, ikincisi; bu krallıkta, bütün mal varlığını sermayeye çevirse iki milyon sterlin borçlu çıkacak olan, bir milyon dolayında insan şekline girmiş yaratık varoldukça; buna, çiftçiler, yarıcılar ve işçiler yığınının yanısıra, meslekten dilenciler ve dilenen kadınlarla çocuklar eklendikçe; bu önerdiğim yeniliği sevmeyen ve belki de bana cevap vermeyi göze alacak kadar cesur olan politikacılar, önce bu ölümlülerin ana babalarına sormalıdırlar; acaba onlar da, henüz bir yaşındayken, tarif ettiğim gibi yenmek üzere satılmayı; toprak sahiplerinin baskısına, kirasını ödeyecek kadar bile para kazanamamanın yanısıra işsizliğe; geçimini sağlayamamaya; havanın sertliğine karşı korunacak elbise ve bir dama bile sahip olmamaya; ve bu sefaletin aynısını ya da daha beterini sonsuzluğa dek çocuklarına aktarmanın kaçınılmaz geleceğine yeğlemezlery miydi?.

PENGUIN CLASSICS

JONATHAN SWIFT
A Modest Proposal and Other Writings

Bu gerekli ödevi yürürlüğe koymak uğraşında, en küçük bir kişisel çıkarım olmadığını; ticaretimizin gelişmesi, çocukların beslenmesi, fakirlerin acılarının dindirilmesi ve zenginlere biraz zevk verilmesi yolu ile ülkenin toptan iyiliğini istemekten başka hiçbir amacım olmadığını en içten duygularıyla açıklarım. Benim tek kuruş kazanabileceğim çocuğum yok; çocuklarımdan en ufağı dokuz yaşında, karım da doğurganlık çağını geride bırakmış bulunuyor.

(1729)

Çev: Dara ÇOLAKOĞLU

Jonathan Swift

Kara Mizah Antolojisi, Hazırlayan: EnisBatur, Hil Yayın, 1987

Jonathan Swift'ten *Mütevazi Bir Öneri*

<http://epigraf.fisek.com.tr/index.php?num=663>

Ahmet Faruk Şengün tarafından, 04/09/2001 tarihinde gönderildi.

Epigraf: Online Türkçe Edebiyat Arşivi | <http://epigraf.fisek.com.tr>

- Bundan 25 yıl kadar önce politik bir gençlik dergisinde basılması için önerdiğim, neredeyse 300 yaşındaki bu metin her zaman güncelliğini koruyor. Bu metin Türkçe internet evreninde uzun bir dönem sadece fisek.com.tr alanında mevcuttu. Zaman zaman bu metne atıf yaptığımda, bir yansı daha yapmak gerektiğini düşünüp vazgeçmiştim. Aşağıdaki haberi görünce kaçınılmaz hale geldi.

<http://www.etha15.com/haberdetay/findik-toplarken-gogsune-kursun-isabet-eden-cocuk-isci-hayatini-kaybetti-123773>